

Előzetési ár

„MAGYAR DOHÁNYUSÁG”-ra

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.Megrendelés a kiadóhivatalban
vagy utalvánnyal minden
postahivatalnál eszközölhető.Szerkesztőség:
Budapest, IV. Magyar-utca
40., földszint 6.

MAGYAR

DOHÁNYUSÁG.

Előzetési ár

„MAGYAR DOHÁNYUSÁG”-ra

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.Megrendelés a kiadóhivatalban
vagy utalvánnyal minden
postahivatalnál eszközölhető.Kiadóhivatal:
Budapest, V. Alkotmány-
utca 27., I. emelet 15.

A DOHÁNYTERMELÉST ÉS DOHÁNYKERESKEDÉST FELKAROLÓ GAZDASÁGI SZAKLAP.

A melegágó készítése.

Ez évben is bő alkalmunk volt meggyőződni arról, hogy a dohány csaknem országszerte nem érhetett meg kellően. E sajnos jelenségnek egyik főokozója az ültetés elkéstében rejlik; igaz, hogy a késői ültetést nem mindig a rászja hiánya okozza, mert sokszor az időjárás is olyan, hogy nem ültethetünk még akkor sem, ha mindjárt elegendő rászával birunk is.

Ha például későn tavaszodik, a földet kellő időben nem készíthetjük el. Az ily késő tavaszodás alatt érhető az is, ha februárban sok a hó, mely márczius elején hirtelen olvadás következtében vízzel árasztja el a földet, melynek kiszáradása sok időbe kerül, s így a föld elkészítése is későre marad. Ilyen oknál fogva is lehetnek késői dohányok; de lehetnek még más oknál fogva is, teszem ha az ültetés után kedvezőtlen időjárás következik, négy-öt hétig csak sínlódik és nem nő a dohány, a jó időjárás pedig csak későre következik be. Ily körülmények között is későre marad a dohány fejlődése, és az eredmény az, hogy a dohány nem érik meg a maga idejére.

Ezek az esetek azonban a rendkívüliségekhez tartoznak, minélfogva nem jöhetnek számba, s kötelességünk, hogy a rendes körülményekhez képest teendőinket pontosan végezzük.

Térjünk át most az első gyökeres hibára, mely a gyöngye és késői palántában keresendő.

Itt az ideje, hogy a melegágókat elkészítéséről alaposan gondoskodjunk és a hozzá való kellékeket megszerezzük; most van ideje az elpusztuló takarót (hasürüt) kipótolni és a megévoiket kigazítani és szaporítani.

Mihelyest a föld fagya kienged, jelöljük ki a melegágókat helyeit, és egyenes vonalban 25—30 méter hosszúságban és egy méter vagy legfeljebb 120 centiméter szélességben, ásóval egyenes irányban 20 centiméternyi mélységet vájassunk, az így támadt üreget töltjük meg nedves szalmatöredékekkel, vagy a hol a trágya bővében van, friss trágyával. Ha száraz időjárás volna, ezt az alapot jó lesz minden héten kétszer is megöntözni és megtaposni, hogy jól megülepedjék, mire a szükséges trágyát reá hordhatjuk.

Mielőtt a melegágó elkészítéséről szólánánk, nem árt megállapítani a szükségelt mennyiséget is egy katasztrális holdra. A leírt szélességű melegágóhoz

legalább 50 méter hosszúságot kell számítani. A mint az alap le van téve és a kiásott mélyedés trágyával vagy nedves töredékekkel meg van töltve, szükségessé válik a többi trágyát készletben tartani, mely csak később kerül használatba. Ha módunkban áll a trágyamennyiséget ló- vagy juh-trágyából e célra rezerválni, annál jobb; de ha nincs ilyen, igyekezzünk a legjobb minőségű friss szalás trágyát megtartani, nehogy azt is a többi trágyával a földekre hordjuk, s a mikor a melegágókat készíteni kell, zavarba jussunk.

Nincs ugyan divatban nálunk a melegágókat deszkával körülszegélyezni, de ha meggondoljuk, hogy mily jó szolgálatot tesznek e rármák, melyeknek hasznát annak idejében körülményesen leírjuk, senki sem fogja sajnálni azt a fáradságot, melylyel elkészítésük jár. Nem szükséges, hogy e deszkák valami válogatott vastagságúak legyenek, elég e célra a félhüvelykes, ugynevezett szel-deszka is, melynek a melegágóhoz való alkalmazása igen egyszerű. Egyenes, vékony, másfél méternyi hosszúságú karókat hegyezünk s beleverjük azokat a melegágó szélébe, öt-hat méternyi távolságban egymástól. E karók mindenikének átellenében egy hüvelyknyi távolságban ismét verünk be karókat, és így kerülnek a deszkák a karók közé. A deszkán felül eső karóvégeket spárgával vagy vesszővel összekötjük, és ezáltal a deszkák, melyeknek alsó részeit a melegágó földje tartja, egészen szilárdan maradnak, úgy kell aztán körülzárnunk az egészet, még a melegágó két végét is. E rármák, mint említettük, sok jó szolgálatot tesznek, de egyik főczéjük, amit már most is megmondhatunk, az, hogy a betakarás, igen helyesen eszközölhető, és nem kell a takarókat közvetlenül a palántára fektetni, vagy annak idején a már kikelt palántákat takaró karók leverése által megzavarni és bennök kárt tenni. Ezért ajánljuk a sok melegágókat, az idén is azt tapasztalhattuk, hogy igen kielégítő az eredmény mindenütt, a hol a melegágó bővében volt és a palánta azokon rendszeren ritkán kelt és nevelődött.

A mint már mult évben is ajánlottuk, igen helyes volna, ha minden kertész számára, a ki három-négy holdat beültet, legalább 7—8 méter hosszúságú melegágókat készítenének, melyet üvegtáblával lehetne beföldni, hogy belőle az ültetést elegendő korán megkezdhetné, azt folytonosan ültetni, míg a többi melegágókon is használhatóvá lesz a palánta. Az ilyen üvegfedélű melegágókat

nem kell valami nagy fényüzéssel készíteni, hanem egész egyszerűen. A melegágó deszkapárkányának belső részére lécezt szegezünk, melyre az ablakok reá tehetők. Az ily gyalulatlan ablakrámkák igen kevésbe kerülnek üvegestül. E rármák az első évben már igen dúsán kifejtődnek a korai palántának létezése által mely igazán alapja a dohánytermelésnek.

Fonolják meg ezt főleg a nagybott termelők és ne vegyék amugy könnyedén, mert a korai elültetésnek jó hasznát csak ez uton lehet a legbiztosabban elérni.

A korai ültetésnek igen sok haszna van, leszámítva annak határozott hasznosságát a termésre nézve. Munkaerőt is sokat nyerhetünk általa, mert a kertész, ha az idő engedi, már akkor is tud ültetni, a mikor más körülmények közt csak heverne. Arról meg fölösleges szólni, hogy mennyire lesz előbbre a munkáival, ha az ültetést korábban kezdi.

Törvények a dohány ellen.

Ausztria-Magyarországban használatlan keszenék olyan törvényeket, melyek drákok szigorú tiltják a dohányzást; legfőlegb csak a dohányzással járó tüzveszedelm miatt bocsátott ki tiltó rendeletet egyik-másik községi hatóság. Ilyet adott ki 1802. május 13-án a salzburgi hatóság is, megtiltván az utczán való dohányzást, s aki megszegte a tilalmat, azt 3 fitynyi pénzbírsággal vagy tizenkét botütéssel büntették. Az 1785. december 27-én kibocsátott udvari dekrétum az istállóknak és padlásoknak nem tűri a dohányzást. Az általános polgári törvénykönyv 202. §-a a tüzveszélyes helyeken való dohányzást súlyos rendőri kihágás gyanánt bünteti.

Erdélyországban jóval szigorubb törvényeket hoztak a dohányzást ellen. A dohány elleneségei közt a legnagyobb volt I. Apaffy Mihály fejedelem, aki pedig maga is nagy dohányos volt valamikor. A fejedelemnek 1663-ból fennmaradt s alkalmazást udvari papja által szerkesztett uti naplójából meg lehet érteni, hogy a fejedelemnek nagyon terhére volt a dohányzást Ersekujváron, a hova őt Köpöli Achmet nagyvezír rendelte. A naplóban e sorokat találjuk: „Ekkor a fejedelem nagyot mondá róla, hogy a Takabfűstszívást ezután eltávoloztatna, melyel azelőtt élt vala, de itt ártalmas voltát megtapasztalván, megutálta és másoktól is tiltá.”

S az 1670-diki gyulafehérvári országgyűlésen csakugyan be is nyújtották. „A tobák megtilalmazásáról s a ki behozná, annak büntetéséről” szóló VII. törvényezikket, mely meghagyta a kalmároknak, hogy Erdélyországba többé dohányt ne szállítsanak, mert különben minden portékájukat elkoboztatja a fejedelem, s ha ezenfelül még dohányozni is merészelnek, nagy pénzbírságot fizetnek. („A ki, akár pipával, akár porul él vele, ha nemes 50, pap 12, paraszt 6 magyar forintot fizessen!”) Ennek a törvénynek azonban olyan ke-

vés foganatja volt, hogy még a szépnem is kezdeti földhóli a dohánynak, minélfogva az erdélyi hónapok 1683-ban megújították a dohánytilalmat, megtiltva egyúttal az ártalmas és veszedelmes növény termelését, meg a búrót használatát is.

Felfrissítették e törvényt 1686-ban a gyulafehérvári és 1689-ben a segesvári országgyűlésen. A dohánytermelést ekkor már jószágvesztés terhe alatt tiltották s szigorúan büntették a dohányzót is; a dohányzáson ént főispán fizetett 200 frtot, a regalista 20 frtot, a nemes ember 20 frtot, a pap 12 frtot, a paraszt 6 frtot.

Az 1697-iki országgyűlés alkotta meg a dohányzás ellen az utolsó törvényt, de a csehék továbbra is főtartották a maguk dohánytilalmait.

Kecskemét városának 1769-iki számadásaiban sokszor előfordul a pipa, meg a dohány. S így valószínű, hogy csak e dohányzás rohamos terjedése adott okot az 1697. augusztus 25-én kibocsátott tilalomra, mely 12 forintnyi pénzbírsággal fenyegette a dohányárulókat, mondván: „Az közönséges város bévett szokásai közé az is adnotlátott: Hogy annak utána senki, akár itt lakos, akár vidéki Dohánt sem boltjában, sem piacon, Háznál annál is inkább ne merészellen árulni, mert ha valaki abban tapasztaltatik, az büntetését le nem fogja kerülni u. m. flor 11-4

Ugyanez a város 1699. szeptember 20-án nagyon erőlesen lépett föl a dohányzás ellen. „Ezentul ne dohányozzék se a paraszt, se a cseléd, mert ha valaki abban tapasztaltatik, valahányszor megeseleksi, a paraszt 12, a cseléd 6 forint büntetést fizet; ez bizonyosan történik egymásután ha pénze van; ha nines, mindháromszor derekasan megbotoztatik; ha nem tér meg s nem hagyja abba a dohányzást és negyedszer rajta kapják, lehozattatik a piacon, legyen bár úr, vagy szolga.“

Már szeptember 20-án újabb tilalmat adott ki Kecskemét városa, mely a többi közt így szól: „Akárhol találjanak is dohányzást a fővágyzóknak, bárki legyen is az, tartoznak a városházára kísérni.“

Pestvármegye szolgabírája 1700. augusztus 5-én következő körlevelet adta ki: „A vármegye 12 forint pénzbírság, vagy 40 botütés terhe alatt tiltja a dohányzást és tubakólast, ismétlés esetén kétszeressé lesz a büntetés.“

De akkoriban már egy el volt terjedve Magyarországon a dohányzás hogy Bethlen Miklós gróf, Erdélyország kancellárja szükösésnek találta a dohánytilalmak megszűntetését.

Rákóczy primás 1764-ben megtiltotta a nagyszombati egyetem hallgatóinak az utczán való dohányzást, mint a jó erkölcsökkel ellenkező rossz szokást s 1771-ben megújította e tilalmát.

A m. kir. dohányjövédék 1867—1884-ig.

(Visszapillantással a jövédék előtti korszakra.)

Irta: **Kazay Rezső.**

[9-ik folytatás.]

[Utányomás tilos.]

Midőn az 1866-ik év végén és az 1867-ik év elején a tárgyalások folytak a felelős magyar miniszterium visszaállítása iránt, ugyanazon időben az osztrák cs. kir. pénzügyminiszterium alkudozásban állott egy konzorciummal, mely a dohányjövédéket az egész monarchiában bérbe vette volna. A bérösszeg 31 millió fitra volt előirányozva.

A magyar miniszterium azonban időközben megalakulván s a tárgyalásokról tudomással bírván, legelső gondja volt, hogy minden a magyar jövédékre vonatkozó beavatkozások ellen protestált s az eljárást a magyar törvényhozás jogaiba ütőközönk állította. Különösen Lónyay pénzügyminiszter erősen fellépésének sikerült is a folytatott tárgyalásokat megszakítani s az egész dolognak az lett a vége, hogy az osztrák kormány is megtartotta a jövédéket saját kezelés alatt.

Az 1867-ik évben a magyar országgyűlés nagyon el volt foglalva mindenféle közjogi dolgok s a két állammal közti viszony tisztázásával, valamint a koronázói előkészítéssel. Így történt, hogy az 1867-ik év folyamára a miniszterium felhatalmaztatott, hogy az egyes és követezett adók, illetékek és jövédékek kezelésénél az eddig fenállott szabályok vagy patensek szerint járjon el. Így ezen évben a dohányjövédék is a fenállott szabályok szerint kezeltetett.

De panaszkok folyton érkeztek a pénzügyminiszteriumhoz; leginkább sürgetett a saját használatra való dohánytermelésnek engedélyezése, úgy hogy a pénzügyminiszter kényserítve érezte magát eziránt 6 felségéhez fordulni, s addig is, míg ez irányban az országgyűlés intézkednék, már az 1867-ik év április 30-án kelt egy legfelsőbb határozat, mely a saját használatra való dohánytermelés módozatai iránt ugyanazon évre intézkedett, mely legfelsőbb határozat az 1868-ik évi január hóban nemcsak megújított, hanem különféle kedvezményekkel meg is bővítettet.

Az 1868-ik év folyamán a dohányjövédék is tárgyalás alá került az országgyűlésen s megalkottatott az erre vonatkozó ugyanazon évi XIV. törvényezikk, melynek megismerte-

tését ezen szaklap olvasóira való tekintettel e helyütt alkalmassan találom.

Az idézett törvényezikk így szól:

1. §. A pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a dohányjövédék iránt jelenleg fenálló szabályokat 1869. évi december 31-ig érvényben tartassa.

2. §. Azon dohánytermelők, kik a kivitelre vagy a kincstár számára termelnek dohányt, a felügyelettel járó költségek megtérítéséül engedélyi illeték fejében a dohánytermelésre bejelentett minden kat. hold után 50 krt kötelesek fizetni. Fél holdnál kisebb részletek fél holdnak számítandók.

3. §. Dohánytermelés saját használatra csak a belsőséghez tartozó házi kertekben s egy darabban levő földterén engedtetik meg, mely szabályos négyszög alakban, azaz akképp hasítandó ki, hogy a földterület hossza annak hosszával, szélessége pedig szélességével egyenlő és párhuzamos legyen. Ezen terület mérete és alakja az engedélyért való bejelentésben kijelölendő és a jövédéki felügyelet tekintetéből az engedélybe iktatandó.

4. §. Dohánytermelésre csak azok tarthatnak igényt, a kik a polgári törvénykönyv rendelkezése szerint terhes szerződés köthetnek s a kik 1867. március 10. óta dugarússág miatt el nem ítéltettek vagy más jövédéki kihágás folytán a dohánytermeléstől el nem tiltattak; azonfelül igazolják, hogy a dohánytermelésre kért telket, belsőséget vagy kertet tulajdoni vagy szerződésen alapuló használati joggal bíriák.

5. §. A saját használatra termelt dohány csak az engedélyezett termelő s az azzal közös háztartásban élő férfi-családtagok által a magyar korona országában s egyedül pipadohányképen használható fel.

6. §. Saját használatra dohánytermelési engedély 20 négyszögölnél se kisebb, se nagyobb területre nem adatik. Ezenfelül szabadságában áll a jelentkező félnek minden egyes 16 évet meghaladt családtag részére további 10 négyszögölet igénybe venni; az összes terület azonban 70 négyszögölet meg nem haladhat. Azon családtagok nevei, kiknek számára a 10 négyszögölet igénybe vétetik, a bejelentésben kiteendő s az engedélybe felveendő.

7. §. A ki saját használatra dohánytermelési engedélyt nyer, köteles az egy forintba szabott felügyeleti illetéket felül fogyasztási illetéket is fizetni, mely minden egyes négyszögöl után 20 krtban állapítottatik meg.

A 8. §. arról intézkedik, hogy azok, a kik a kincstár számára vagy kivitelre termelnek, saját használatra termelési engedélyt nem kaphatnak. A beváltásnál azonban ugy a saját,

TÁRCZA.

A dohányzásról.

A legjobb magyar dohány is csak pipadohányt szolgáltat, de ez aztán olyan, hogy keresni kell párját. Britanicára vagy Regalistasra nem alkalmas, de ebből nem szabad arra következtetnünk, hogy ezek a legjobb szivarok!

Hát mégis melyik a legjobb szivar? Azt nehéz megmondani; mert mindegyik szivar jó, csakhogy van jobb is. Régi dolog, hogy a havanna-dohányból készült szivarok a legjobbak; nálunk Magyarországon az ilyen fajú dohány szivar alakjában „különlegesség“ gyanánt kerül a fogyasztó kezébe. A különleges szivarok közül itt a belföldön a „Regalia de la Reina“ a legjobb illatú; Temesváron készült; illat tekintetében az „Operas“ szivar követi ezt, mely a különlegesek között a legjobbba tri meg a pénzt. Itt készült a budapesti ferencvárosi dohánygyárban a legfinomabb havanna-féliből, gyönyörű szumatraborítottakkal.

Izlés dolga. Vannak nagy tisztelői a havanna-virginianak; e kitiñően égő, jeles szivar most sötét borítékkal készül s a jövédék dícséretére legyen mondva, valóban kitiñő, nem

olyan mint a közönséges virginia, melyhez rendszeren ötven száll gyufa is kevés.

Sokszor sajnálom a dohányjövédéket. Hány fogyasztónak kell eleget tennie! Az egyiknek erős kell, a másodiknak gyenge, a harmadiknak gyenge az erős, ennek erős a gyenge, amannak sötét, világos, barna, sötétbarna, világosbarna, pettyezett, kemény, puha stb.

Ad vocem kemény. Bejön a tüzsdébe például Pityi Palkó Dunapentlén: „Jó napokat!“ — „Adj Isten!“

— „Szivarokat kérek!“

— „Milyeneket?“

— „Rövideket.“

— „Hányakat?“

— „Egyeket!“

— S a szegény dohány-tözsdetulajdonos a vevő elé tesz vagy száz darabot, ez válogat, rendszeren ropogtatja a szivart a fejénél, nem gondolva arra, hogy most neki ropog még, majd a másodiknak, aki ropogtatni akarja, már aligha s a harmadiknak ugyanaz a száraz szivar már bizonyosan nem ropog, s akkor — leteszi.

Szivarozni sokat lehet, de eleget nem! A magyar kincstár ezt a legjobban érzi. Tíz nagy dohánygyár nem győzi a fogyasztók igényeit, különösen szivar tekintetében. Ha ilyen mérvű a fogyasztás, akkor mégsem olyan nagyon rosszak azok a szivarok! Már két új

dohánygyárról beszélnek — az igaz, hogy rég — s midőn e sorok napvilágot látnak, már Szegeden ugyelett, dohánygyár áll. Azután jön Debreczen. A pécsiek is kapnak, csak várjanak.

A dohányzás egyben a járványhoz hasonlítható. Ragadós. Ha a mellettem ülő úr rágyújt, akkor önkéntlenül rágyújtok én is, a másik is, s így tovább; midőn az ember, tesszem azt, egyedül van, szórakozhatik, itt a könyve, íróttala, mehet sétálni — valami baja van, nem tudja mi? Végre meglátja pipáját és „Heuréka!“ Meg van. Az ilyen embernél a dohányt mindent pótol, de a dohányt nem pótolja nála semmi sem. Sokszor hallom: „A jó és igazi dohányzó nem is tudja, hogy dohányozik!“ — Ez nem áll. Ha ő tudja, mikor nem dohányozik, bizony akkor azt is tudja, mikor dohányozik! Mikor az én pipámban ég, tudom én azt bölcsen. Ilyenkor éber vagyok, s az a füsttelhő, mely fejem fölött képződik, melynek rongyos fodrai az ajtóig érnek, az a füsttelhő elkülönít engem a világtól magikus közt képez körülöttem, ilyenkor kedvetlenség, harag, gyűlölet távol áll tőlem.

A dohányzás az ember kedélyére nagy befolyást gyakorol. Garibaldi, a caprerai remete, éhséget, szomjúságot inkább tűrt el a háboru szenvedéséi közepette, mint hogy a dohányt nélkülözze volna; a dohány volt

mint a 16 évet meghaladott családtagok, valamint minden egyes feles kertész részére 12 font közöséges pipadohányt vehetnek, mely azonban nehéz dohányfajoknál az első, kerti dohányoknál a második osztály minőségét meg nem haladhatja; minden font dohányért azonban 20 kr fizetendő.

9. §. Az e szerint átengedett dohány csak az igazoló okmányban megnevezettek által a magyar korona országaiiban s csak mint pipadohány használható fel s azt másoknak átengedni tilos.

10. §. A saját használatra való dohánytermelés iránt a bejelentések a termelési év január 15-éig a községi előjárásnál írásban benyújtandók vagy élő szóval megteendők.

A 11. §. a községi előjárók ez iránti teendőiről intézkedik s őket a bejelentett földterületek szigorú ellenőrzésére utasítja.

12. §. A községi előjáróság kötelessége az engedély nélkül vagy az engedélyzettnél többet beültetett földterületet a pénzügyorségnél bejelenteni. Ilyen esetekben a dohányplánták megsemmisítendők s minden négyyszögöl után 1 frt bírság fizetendő.

13. §. A kivitelre termelt dohánynak a termelő vagy a dohányyevő s engedéllyel bíró kereskedő raktárába való elhelyezésére a határidő azon vidékekre nézve is, melyeken a kincstár részére dohány termeltek, a termelésre következő év január végéig, — azon határidő pedig, melyben a dohánykereskedési engedéllyel nem bíró s a külföld számára termelő fél dohányát külföldre közvetlenül kivinni tartozik vagy az engedéllyel bíró kiviteli kereskedőnek átadni köteles, a termelésre következő év október végéig terjesztetik ki.

14. §. A pénzügyminiszter ezen határidőt meghosszabbíthatja, ha a dohány a raktárakban kellőleg bálózva elhelyezve van s a pénzügyéség által plombiroztatott (ólompécsett) ellátottat.)

15. §. Ha a dohány ezen meghosszabbított határidő alatt sem adatnék el, akkor az elárverezendő.

A 16. §. határozmányokat tartalmaz a különféle tanintézeteknek tanulmányi vagy nemesítési célból adott dohánytermelési engedélyek iránt.

Ezen 16 paragrafus foglalja magában a törvényhozásnak a dohányjövődék iránti ideiglenes intézkedését, mely azonban nagyobbrészt jelenleg is érvényben áll.

(Folyt. köv.)

A hamu és korom mint trágya.

Tudjuk, hogy a talajban levő növényi tápszerke, a cultur növények folytonos termelése által, mind inkább-inkább csökkennek, ha a gazda elmulasztja a termelt növények által elvont tápanyagok időnkénti visszapótlását, mert valamint nincs az a halmaz kincs, mely költve, el ne fogyjon: úgy nincs az az őseréji, dúsgazdag föld, mely a folytonos termeléssel ki ne merüljön, ha azt nem trágyázzuk.

A mondottak alapján tehát a jó gazdának egész erejével oda kell törekedni, hogy a termések által elvont erőt időnként ne csak viszapótolja és fenntartsa, hanem a lehetőségig növelje is, hogy ezáltal biztos és lehető legmagasabb termést biztosítsa magának, jövedelmét is lehetőleg fokozza.

Ezen cél természetesen a talaj jó megművelése-, földjei kiterjedésének megfelelő trágyamennyiség előállítása, ennek okos elválasztása és helyes alkalmazása által lesz teljesen elérhető.

Ezt gazdáink legnagyobb része tudja már. Mégis, ha kedves hazánk különböző vidékein széttekintünk, azon szomorú tapasztalatra jutunk, hogy a nagy többséghez képest vajmi kevés gazda tanulta meg a trágyát a mezőgazdaságra nézve oly fontos tényezőnek tekinteni, mely nélkül mezőgazdasági üzletváltink fenn állhat; szerleltt kevés helyen tekintik a trágyát még ma is oly becses kincsnek, melynek ápolása, gyűjtése és okos elválasztása minden gazdának töle kiemelhető erővel törekedni kell. — Elismert dolog, hogy a legtöbb gazda nem képes szántóföldjei javítását kellő időben és lehető jól eszközölni az istálló trágya aránylag kevés volta miatt s valóban csodálatos, hogy gazdáink bár ezt igen jól tudják, még sem igyekeznek a trágyamennyiséget minden lehető módon növelni, a mit pedig vajmi könnyű szerrel tehetnek a hulladékok, mint hamu, korom — más egyebet meg sem említve — gondos összegyűjtése által: a mi által nemcsak az lenne elérve, hogy a trágya anyagok jóval szaporodnék, hanem azok éteket nagyban övelné, sőt mint specialis trágyaszert is előnyösen alkalmazhatnák.

A helyett tehát, hogy az évenként nyert hamut, pernyét, kormot stb. a szél és fergeteg játékaul szórjuk az utcára; gyűjtsük össze gondosan s alkalmazzuk úgy, hogy annak jövő hatásából kezező eredményt várhasunk.

A hamu, mint trágya kitünő hatású hai mag és méz tartalmánál fogva: egyrészt azért, mert az általa tartalmazott hama gyantái tulajdonánál fogva siettetni a még fel nem bomlott szerves anyagok oly állapotba való hozatalát, hogy azok a növények által könnyen

felvehetők legyenek, másrészt pedig a mellett, hogy a még több benne foglalt feloldható anyagok következtében a szántóföld természet-tani tulajdonságait nagy mérvben javítja, mint olyan, a növényeknek tápanyagu is szolgál.

A hamu jó hatása leginkább nyilvánul agyagos, kötött, nedves és hideg talajnál, főképen ha az nom meszes. Sikere legszembetűnőbb nedves időjárás alkalmával.

Igen előnyösen alkalmazható továbbá lá-heésekre; jó hatása van a káposzta és ró-félékre, hüvelyesekre. Különösen elismert hatásu természetes kaszálóinkra, mert nemcsak hogy nagy mérvben növeli a termés mennyiségét és jó minőségét, hanem legelvadultabb, csak szitnyót és más gazdonyt termő tulndeves rétejüket is jóvá tehetjük, ha néhány éven keresztül alkalmazzuk a hamuval trágyaást, mert ennek hatása folytán az említett gyomok kiirtatnak s ugyancsak általa segített elő a mondottak helyébe a jobb minőségű fűvek tenyésztése.

A hamu alkalmazható száraz vagy kilg-zott állapotban. Alkalmazása elterjedtebb az utóbbi esetben, mert olcsóbb, és hogy a szárazon alkalmazott hamuból, ha sokat adnak, különösen a száraz természetű földnek vagy nem egyenesen lesz eltergetve, megeshetik, hogy a várt jó eredmények az ellenkezője következik be; ugyanis túl hevítő erejénél fogva nagy mennyiségben alkalmazva, rövid idő alatt kiégeti a növényeket, míg ellenben a kilgzott hamu — belőle sok oldékony só kimosatván, — nem lesz old határos, s nem égeti ki oly könnyen a növényeket.

Általában szabályul vegyük, hogy miné szárazabb a trágyázandó talaj, annál keveseb bet, s minél nedvesebb, annál többet sörha tunk el reá.

Közönségesen kézeel szokás elszórni, és pedig lehetőleg egyenletesen, s hogy ez történ-hessék, száraz, pormenűnek kell lenni.

Elszórás után némelyek könnyedén lebo-ronálják, míg mások a föld felületén elszórva hagyják.

Szántóföldre közvetlen vetés előtt vagy után hordandó ki. Tavaszszel korán lehet a rétekre és legelőkre alkalmazni, továbbá tavasz-szal és télen nedves, vizenyős talajra alkalmazva, megakadályoztatik általa a talaj el-savanyvdása.

Célirányos lesz a hamu oly módoni ke-zelése, hogy azt istálló trágyával összekeverve alkalmazzuk, amennyiben úgy mindenki trágya-nem hatása a másik által megkezesztetetik. Elismert tény, hogy az így létrehozott trágya-keverék szántóföldjeink terméksnyiségét felette növeli.

Legsikerdusabb lesz azonban a hamu ha-tása, mint ezt tények bizonyítják, ha a hamut

harcei zsenialitásának örökké égő tüze, éltető eleme. Bismarck hercegről egy elmés német jól jegyzi meg, hogy nagy dohányzó; dolgozó szobájában több pipa van, mint hajszál a fején! — No ez igaz lehet.

Württemberg herceg, annak idején a Boszniát foglaló csapatok fővezére, mindig tudakolta, hogy van-e a legénységnek elegendő dohányja s mikor Serajevo-t bevettük, de büszkén is mondom többesben!) a legénység között az osztr. magy. jövődék részéről nevetéses olcsó áron szerzett legjobb minőségű szivarokat osztogatta. Az itélt szenvedések után mindent kárpótolt egy szivar, ha a mez-telen földön heverve szivhattuk is el.

Jeles emberek — nagy dohányzók. Shakespeare, Luther, Lessing, Petőfi, Arany, Jókai, Napoleon, Moltke, mind dohányozott s Jókái most is dohányzik.

Csermely menti a dohányzók királyáról emlékeztet meg 1883-ban kiadott karczolatai-ban, de nagyon röviden. Már akkor csodál-koztam azon, hogy ilyen jeles emberről csak alig 5 sort karczol, pedig a boldogult egy egész fejezetet érdemelne meg. Nevet nem is említett Csermelymenti, de én kötelességemnek tartom e nevet a mulandóságtól, a feledéstől megmenteni.

Van Claes-nek hívták a jeles embert, ki

Rotterdamban született, élt, pipált és meghalt. Közönségesen „nagypipás apó”-nak neveztek s többszörös milliomos volt, midőn a vászon-kereskedéssel felhagyott. Gyönyörű palotát építtetett, melynek egyik óriási termében mindent, ami csak dohányra vonatkozik, érdekeset, szépet és ritkaságot, összegyűjtött. Valóságos muzeum volt itt. Van Claes 98 évet élt. Arany és ezüsttel kivert tajtpipái, gyémántkövekkel díszített burnószelencéi gyönyörű rendben bánulatra ragadták a nézőt.

A jó öreg naponként 150 gramm dohánnyal szivott el s ez nem kevesebb nyolczvan év alatt, mint jól megmérlegelt 4383 kgm.

Elhalálozván, e nevezetes ember végre-ndeleileg meghagyta, hogy temetésre a vidék minden dohányzó embere meghívassék, mindenki, aki a boldogult megjelenése által a végső tisztelben részesíteli a lobfinomabb fajú 10 font dohánnyal részesül, azonkívül két darab pipát kap, melyeken a boldogult arczképe, elhalálozásának napja, nemesi ezimere van kivésve. Meghagyta továbbá, hogy koporsója bükkfából készüljön, belseje pedig a megmaradt havana szivarok cedrus-ládácskáinak deszkácaikaival legyen kibélelv, sírjának fenekére hollandi dohánnyal kért s a többi között még azt is meghagyta, hogy egyik bizonyos pipáját, az öregek legöregebbikét is melléje tegyék. „Semmi szin alatt se feledkezzenek

azonban meg azonban meg aczérről, kováról, és taplórról, mert az ember nem tudhatja, mi esik utjába!”

Ezekenként jöttek a temetésre; dusan osztott ki a pipa és dohány, füstölve kísérete ki a gyászoló közönség, szóval minden a boldogultnak kívánsága szerint történt. E külön embernek egy Gertrud nevű szakácsnéja volt, ki legőzhetően ellenszenvet viselhetett a dohány iránt el annyira, hogy inkább megmaradt aggszűznek, csakhogy dohánnyal férfit ne keljen tűrnie maga mellett. Szegény Gertrud negyven éves lett alatt. Ekkor történt gazdájának, a jeles dohánnyosnak elhalálózása. Az elhalálozást gondoskodott a szakácsnéról is 50.000 franknyi évi jövedelmét biztosítván számára oly föltétel alatt, hogy naponta egy szivart szivjon el, s ezt hatóságilag beigazolni tartozik. A krónika feljegyezte, hogy Gertrud hűségesen felelte meg a föltételnek, hanem, hogy a föltételek teljesítése következtében-e vagy pedig az 50.000 franknyi jövedelem révén történt-e férjhezmenetele? Nem tudom. Annyi igaz, hogy férjhez ment. S ugyan melyik szakácsné nem dohánnyoznék, ha 50.000 frankról volna szó, meg — egy férfiről?

compost készítésére használjuk fel olyformán, hogy a vele összevegyítendő anyagok, melyek lehetnek iszap, kerti kaparek, széna-szalma törmelék s mindenféle gyom, lehetőleg egyenlő arányban adatnak hozzá, minek folytán egyik a másik hiányát pótolván, mind a föld, mind a termés igényeinek inkább megfelelel.

Végül a hamunak trágyául való felhasználása kísérletben is, hogy a magvak csírázását nagy mérvben előmozdítja, sőt a csírázás céljából beáztatott magvak elvetés előtt hamuval behintetvén, a kártékony rovarok pusztításának kivéte nem lesznek.

A korom- és szalma-pernye ugyanazon kezelési módokban részeseendő, mint a fentebb leírt fahamu.

A korom szinte igen hathatós trágyaszert szerves anyagokból gazdag voltánál fogva, különösen nyílvánul jó hatása mérszartartalmú földeken. A korom trágyaszertül való alkalmazása külföldön igen elterjedt s mint felette erős ingert kölcsönző anyagot a természetes rétekre, löherésekre hivat.

A megsárgult buzaevet korommal való behintés után állítolag üde, sötétzöld színt nyer.

(B. G.)

Nagy Jenő.

Az orosz mezőgazdaság helyzete.

Talán még soha sem volt — írja egy német lap orosz levelezője — az orosz mezőgazdaság helyzete oly nyomasztó mint manapság. S ezt a nyomasztó helyzetet súlyosabbá teszi még az is, hogy a jövő sem nyújt biztató kilátást.

Egész Európában panaszkodnak a gazdák a rozs időről, melyet az amerikai és indiai buza versenye okoz. De nekik legalább módjukban van e verseny ellen, úgy a hogy vámokkal védekezni, míg Oroszország ezt nem teheti, mert hiszen nem hoz be gabonát, hanem inkább exportál.

A múlt év három első negyedében 27 millió 34,000 csevet (46,744,366 hl) gabonamennyit vitetett ki az országból, tehát 0,82%-kal kevesebb mint az előző év megfelelő időszakában. Csak hogy először az árak nagy mértékben hanyatlottak az előző évhez képest, másodszor pedig a buza, tehát a legdrágább gabonamenny kivétele 10,824,000 cse-től 7,916,000 cse-re, tehát közel 27%-kal szállt alá. És e csökkenésért kevés kárpótlást nyújt azon körülmény, hogy zabból 400,000 cse-tel többet vittek ki mint búzából, mert hát a zab sokkal olcsóbb. Rozsból 5,418,000 cse-t vittek ki (11,370,000 hl.) tehát 151,000 cse-tel többet mint a múlt év hasonló időszakában.

Legfeltűnőbb volt azonban a tengeri kivitelének emelkedése 1,612,000 rs.-re (5,760,000 hl.) tehát 15 százalékkal súlyed. Egyéb gabonamennyek kivétele szintén csökkenést mutat.

A mi a legszomorúbb, a jó buza-termés nemcsak hogy nem használt a gazdáknak, de sok esetben még kárára is vált, mert nagy volt a kereslet munkások után, hogy győzhessék a betakarítást s ez annyira emelte a munkabért, hogy a több kiadással szemben alig mutatkozott tiszta jövedelem. Csakis jó buza-árak segíthettek volna, de ezek elmaradtak. A közvéleményt itt élénken foglalkoztatja az a

kérdés, hogy nem volna-e célszerű a gabona-termelést klorátolni, s más művelési ágakra térni át. A kérdést azonban könnyeb felállítani, mint arra válaszolni.

Annyi bizonyos, hogy a buza-termelésnek redukálása sürögösen szükséges. Ugyanis, ha a buza-termelés csak oly területekre szorítottatik, melyek határozottan kifejezett buza-talajjal bírnak, de itt azután nagyobb gondnal művelik, reményesség lehet arra, hogy az összhozam éppen annyi lesz, mint most, a termelési költségek ellenben csökkennek.

A többi gabonamennyét a termelésnek korlátozása alig lehetséges, mert hisz Oroszországban még inkább mint másutt, ez képezi a mező gazdálkodás alapját. A rozs a népességnek fő élelmi czikkje, s ezért még a legjobb években is az össztermésnek csak mintegy 10%-a exportálható. Ennek termelését tehát nem lehet csökkenteni. De nem ajánlható ez az árpa és zabnál sem, hanem itt inkább a minőség javítására kell törekedni. A zab kivétele évről-évre növekedik, s az árpánál is ez volna az eset, ha jobb minőségűt állítanának elő. Itt is fontos természetesen az olcsóbb termelés, a minthogy egyáltalán csak az lehet az egyedüli szer, a melyvel az orosz földművelés a mostani válságot átküzdheti.

Sajnos azonban a legtöbb orosz birtokos, s kivált a középbirtokosság nem rendelkezik annyi pénzzel, a mennyi szükséges volna arra, hogy birtokaikon tetemesebb javításokat eszközöltsenek. A legtöbbje a végső határig el van adósodva bankoknál, s csak a legnagyobb nélkülözések mellett képes annyit fizetni, hogy birtokát a bírói eladástól megóvhassa.

De még ezeknél is szomorúbb azok helyzete, a kik bármily okból nem kaphatván kölcsönt a bankoktól, oroszországi kezébe jutottak. Ezek az oroszországi „kulaki” egész osztályt képeznek, s csakis a földbirtokos tönkretételéből élnek. Ezek adnak előlegket magas kamatra váltó mellett az oly termésre, a mely még el sínesen vetve, s mire a termés megér, az adósság is százakból ezrekre emelkedet. Jo, ha az egész termés értéke fődízi a tartozást, de az ritka eset, mert rendszerint az oroszországi magok a vevők s toliuk lehetőleg lenyomják az árakat.

Ha azután nincsen a birtokosnak mielőlt elnie, még inkább az oroszországi kezébe jut, kik ekkor lefoglalattják a birtokot, s később potom áron a kezükre kerül az.

Nehezen várja tehát a birtokos osztály állami földművelési bank megnyitását, mi ez év folkamára reményelhető.

Ily viszonyok között azután lesújtva hever az egész mezőgazdaság. Sok parasztagazdaság tönkre megy, mintha az olcsó buza mellett is nem volna képes eltartani tulajdonását, de mert ezek a földműveléssel felhagyva, más, jövedelmezőbb foglalkozás után látanak. Ezt az újabb nagyon is lábrakapott irányzatot elősegíti még inkább a talajnak sok helyen tapasztalható kimerülése. A kisgazdából kisiparos vagy házaló kalmár lesz, sőt megtörténik, hogy egész falvak vándorolnak ki Szibériába.

Es így van ez az ország legtöbb részében. Nem lehet tehát tulajtojttnak mondani azok állását, kik az hírletik, hogy az orosz mezőgazdaság a tönkrejutás felé siet.

M. F.

V e g y e s.

Hogy kell a gazda-körököt szervezni?
Erre a kérdésre a R. N. a következő feletet adja, mely feletet a mi felfogásunkkal is teljesen megegyezik: Az egy község- vagy székhelyi gazdák összeállanak és választanak maguk közül egy elnököt és egy titkárt. Szervezeti szabály nagyon kevés kell. Egy pár szóban meg lehet mondani, hogy mi a körnek a célja és hogy akarják ezt elérni. A mely körnek sok a statútuma, annak rendszeren nincs egyebe. Becsületes embereknek nem kell sok szabály. Mindegyik tag határozza el magát, hogy rendszeren eljár a gyűlésekre és igyekszik fog a többiekől tanulni valamit, valami praktikus dolgot, továbbá rajta lesz, hogy egyszer-mászor ő is mondhasson a többieknek valami okos dolgot tapasztalataiból és kísérleteiből. A gyűléseken mindnyájukat érdeklő praktikus tárgyakról beszéljessenek. A legvérmesebbeket is meg fogja lepni a siker. Ha két ész surlódik egymáshoz, mindkettő fényesebb lesz, mint az egymáshoz dörzsölt krajczárók. Az ilyen köröknek nagyon hasznuk lesz, mint azok kacsakaringós szabályzatú, számtalan bizottságú, albizottságú és szűkebb körű bizottságú nagy egyesületek.

A rozsdá több kárt tesz évenként a fémalkatrészekkel bíró gazdasági eszközökben, mint a használt alkalmával való kopás. Ezer meg ezer forint értékét emészt fel évenként a gazdák vagyonából az eszközeiken rágódó rozsdá. Szabad ezt tovább tűrni? Mikor annyi közvetlen és közvetett terhet kell viselni a gazdának, még a rozsdá által okozható, de könnyű szerrel elhárítható kárt is viselje?! — a ki eddig nem tette, az még ma vagy holnap helyezze ekéit, kapát stb. eszközeit fedel alá és kenje be a vasrészeket egy petroleumból, olajból és viaszból készített keverékkel vagy akármilyen egyéb, a mi a rozsdásodást akadályozza. Ne halogassa egy napig se, mert a rozsdá folyton eszi eszközeit. Ha nem vet gátot neki, tavaszal sok kárt fog látni és sok bosszúságot érezni. A rozsdá nagyon rongálja a gazdasági eszközöket.

A külföldi gabonapiacokon ismét változás állott be, amennyiben úgy Amerikából, mint Angliából lanyha hangulatot és árhanyságot jelentenek. Az amerikai piacok lanyhulása bő magyarizatot talál azon óriási készletekben, melyek az ottani központokon fel vannak halmozva és a melyek az áremelő üzérkedés helyzetét teljesen tarthatatlanná teszik. Angliában a készletek nem valami jelentékenyek ugyan, sőt a múlt éveket el sem érik, de ott a szükséglet ellátása oly könnyen történik, hogy az üzérkedésnek nincs módjában irányadó befolyást gyakorolni Francia- és Németországban a gabonakereskedelem a tervezett vámemelések hatása alatt áll, ott tehát az árak elég szilárdak. A budapesti piacon a forgalom csaknem kizárólag a helyi fogyasztásra szorítottatik. De miután a hajózás nem indulhat meg, a vasúti szállítás pedig nem képes a malmok szükségletét fedezni, a készletek nagyon lepadtak és az árak igen szilárdak és a legközelebbi időben árhanyság nem is várható.

Feldős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

Daróczy Vilmos.

ELŐFIZETÉSEK

felvételnek

a „Magyar Dohányujság”

kiadóhivatalában

Budapest, V., alkotmány-utca 27. sz. I. em. 15. a.